

Алексєєва Л. О.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Бердянський державний педагогічний університет

АКТИВІЗАЦІЯ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ СЛОВЕСНОСТІ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Перехід України до інформаційної моделі побудови суспільства вимагає від педагога бути обізнаним у галузі інформаційно-комунікаційних технологій, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, володіти й оперувати інформацією, застосовувати інформаційно-комунікаційні технології в професійній діяльності. Сучасна освітня парадигма налаштовує на перехід від пасивних до активних технологій у навчальному процесі.

Проблема впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес досліджувалась у працях В. Бикова, О. Буйницької, М. Голованя, Ю. Горошка, В. Дровозюк, М. Жалдака, О. Жильцова, Т. Зайцевої, І. Захарової, В. Клочка, Н. Кульчицької, К. Ламонової, Ю. Лотюк, Н. Морзе, А. Олійника, К. Осенкова, А. Пенькова, Є. Полата, І. Роберта, С. Сисоєвої, Ю. Триуса та інших учених. Дидактичні та психологічні аспекти застосування інформаційно-комунікаційних технологій навчання знайшли відображення в роботах В. Безпалька, О. Гокунь, В. Ляудіс, Ю. Машбиця, А. Пишкала, І. Синельник, С. Смирнова, О. Співаковського та ін. Аналіз досліджень, який здійснювався науковцями в галузі підвищення ефективності навчального процесу на основі використання інформаційних технологій, свідчить, що ця проблема завжди буде актуальною та постійно буде вдосконалюватися у зв'язку зі стрімким розвитком інформаційних технологій.

Інформатизація суспільства істотно вплинула на процес придбання знань. Нові підходи до навчання на основі інформаційних і комунікаційних технологій дозволяють інтенсифікувати та індивідуалізувати освітній процес, збільшити швидкість збору, сприйняття, обробки інформації. Професійна підготовка майбутніх педагогів, їхня інформаційна культура та професійна готовність до використання інформаційних технологій вимагають особливої уваги. Сказане зумовлює актуальність пропонованого дослідження.

Мета наукової розвідки – дослідити процес упровадження інформаційно-комунікаційних технологій для підвищення якості навчання учнів на уроках словесності.

Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні – одна з найбільш важливих і стійких тенденцій розвитку світового освітнього процесу. У вітчизняних закладах загальної середньої освіти в останні роки комп'ютерна техніка й інші засоби інформаційних технологій стали все частіше використовуватися при вивченні більшості навчальних предметів. Вирішальним фактором успішного використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі є готовність і здатність учителів упроваджувати зазначені

технології на уроках, засвоювати засоби інформаційних технологій і відповідні методики їхнього використання в навчальному процесі.

Тлумачний словник з інформаційно-педагогічних технологій визначає інформаційно-комунікаційні технології як сукупність методів, виробничих процесів і програмно-технічних засобів, інтегрованих з метою збору, обробки, зберігання, поширення, відображення й використання інформації в інтересах її користувачів [2, 16].

Н. Морзе наголошує на тому, що інформаційно-комунікаційні технології – це інформаційні технології на базі персональних комп'ютерів, комп'ютерних мереж і засобів зв'язку, для яких характерна наявність доброзичливого середовища роботи користувача [4, 12].

На думку багатьох науковців, інформаційно-комунікаційні технології певним чином включають елементи інших освітніх технологій, зокрема технології розвивального навчання, особистісно орієнтованого навчання, інтерактивного навчання, проєктної технології тощо.

Ю. Триус наполягає на тому, що «інноваційні інформаційно-комунікаційні технології навчання – оригінальні технології (методи, засоби, способи) створення, передавання і збереження навчальних матеріалів, інших інформаційних ресурсів освітнього призначення, а також організації і супроводу навчального процесу (традиційного, електронного, дистанційного, мобільного) за допомогою телекомунікаційного зв'язку та комп'ютерних систем і мереж, що цілеспрямовано, систематично й послідовно впроваджуються в педагогічну практику з метою підвищення якості освіти» [5, 21].

Отже, інформаційно-комунікаційні технології – це технології організації навчального процесу з використанням новітніх електронних засобів навчання, зокрема комп'ютерів, що спрямовані на заохочення та мотивацію учнів до навчання, отримання необхідних знань і подальшої освіти та самоосвіти.

З точки зору дидактики інформаційно-комунікаційні технології дозволяють забезпечити зворотній зв'язок у процесі навчання. «Можливості мультимедіа дозволяють зробити навчання більш інтенсивним та ефективним, підвищити наочність навчального процесу, забезпечити пошук інформації з різноманітних джерел, індивідуалізувати навчання для максимальної кількості дітей з різними стилями навчання і різними можливостями сприйняття, моделювати досліджувані процеси або явища, організувати колективну й групову роботи, здійснювати контроль навчальних досягнень, створювати сприятливу атмосферу для спілкування» [4, 96].

Для забезпечення належного рівня впровадження електронних засобів навчання у закладах загальної середньої освіти потрібно формувати та вдосконалювати таку професійну рису педагога, як ІКТ-компетентність. У професійній діяльності вчитель-словесник має оволодіти наступними інформаційно-комунікаційними технологіями: готовими програмними продуктами (електронними підручниками, енциклопедіями, посібниками, словниками тощо); програмами MS Office (Word, Power Point, Microsoft Publisher, Excel); Інтернет-ресурсами; соціальними сервісами Інтернету;

програмно-апаратним комплексом «Інтерактивна дошка» тощо. Використання перерахованих технологій у навчально-виховному процесі дозволяє переосмислити роль педагога – він має стати навігатором уроку, коучем, психоаналітиком, менеджером.

Інформаційно-комунікаційні технології належать до інноваційних процесів, головне завдання яких є створення нового, що сприятиме підвищенню ефективності навчально-виховного процесу. Г. Бонч-Бруєвич зазначає, «інформатизація освіти – один з основних напрямів процесу інформатизації, продиктований потребами сучасного суспільства, у якому головним рушієм прогресу є індивідуальний розвиток особистості. Вона має забезпечити впровадження в практику програмно-педагогічних розробок, спрямованих на інтенсифікацію навчального процесу, вдосконалення форм і методів організації навчання» [1, 17].

Якість освіти значною мірою залежить від майстерності педагога, адже тільки професіонал може виховати системно мислячого компетентного учня, здатного творити, самореалізовуватися. У 5–7 класах значно збільшується обсяг програмового матеріалу, ускладнюється зміст, зростають вимоги до розуміння, осмислення, запам'ятовування матеріалу. Необхідно навчити кожного підлітка за короткий проміжок часу освоювати, перетворювати і використовувати в практичній діяльності величезні об'єми інформації. Дуже важливо організувати процес навчання так, щоб учень активно, з цікавістю і захопленням працював на уроці, бачив результати своєї праці і міг їх оцінити. Допомогти вчителю у вирішенні цього непростого завдання може поєднання традиційних методів навчання та сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Адже використання комп'ютера на уроці дозволяє зробити процес навчання мобільним, диференційованим, індивідуальним, а вчитель при цьому виконує роль організатора і координатора навчального процесу.

Вже давно доведено, що кожен учень по-різному освоює нові знання. Розвиток інтелектуальної сфери молодших підлітків характеризується якісними й кількісними змінами. Науковці відзначають, що в цей період в учнів підвищується рівень абстрагування й узагальнення, формуються системи прямих і зворотних логічних операцій, міркувань і умовиводів. Відбувається перехід зовнішніх дій у внутрішній мисленнєвий план. Кардинально змінюються співвідношення в навчальній діяльності між перцептивними, мнемічними, мислительними та практичними діями.

Інформатизація суспільства пов'язана насамперед з розвитком комп'ютерної техніки, різноманітного програмного забезпечення, глобальних мереж (Інтернет) та мультимедійних технологій. Мультимедійні засоби навчання, за С. Гончаренко, – це комплекс апаратних і програмних засобів, що дозволяють користувачеві спілкуватися з комп'ютером, використовуючи різноманітні, природні для себе середовища: графіку, гіпертексти, звук, анімацію, відео. Мультимедійні системи надають користувачеві персонального комп'ютера такі види інформації: текст, зображення, анімаційні картини, аудіокоментарі, цифрове відео. Технології, які дозволяють за допомогою

комп'ютера інтегрувати, обробляти й водночас відтворювати різноманітні типи сигналів, різні середовища, засоби обміну інформацією, називаються мультимедійними [3, 298].

Мультимедійні засоби навчання займають важливе місце в розвитку інформаційного суспільства. Вони мають особливий вплив на сфери навчання й виховання, дають змогу інтенсифікувати процес навчання, надати йому динамізму, гнучкості, посилити прикладну спрямованість. Найефективніший вплив на школяра здійснює та інформація, яка діє на кілька органів чуття, і запам'ятовується вона тим краще й міцніше, чим більше каналів сприймання було активовано. Ще Я. Коменський у своїй праці «Велика дидактика» писав: «...Усе, що тільки можна, давати для сприймання чуттям, а саме: видиме – для сприймання зором, чутне – слухом, запахи – нюхом, доступне дотикові – через дотик. Якщо будь-які предмети відразу можна сприйняти кількома чуттями, нехай вони відразу сприймаються кількома чуттями...».

Отже, інформаційно-комунікаційні технології – це джерело різноманітної інформації, один із засобів підвищення фахових знань, отримання подальшої освіти, вибору майбутньої сфери діяльності, що актуально для школярів, адже саме вони є активними користувачами мережі Інтернет.

Література

1. Бонч-Бруєвич Г. Ф. Технічні засоби навчання з використанням інформаційних комп'ютерних технологій: навч. посіб. Київ: КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2007. 44 с.

2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. 1728 с.

3. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Видання друге, доповнене і виправлене. Рівне: Волинські обереги, 2011. 522 с.

4. Морзе Н. В. Основи інформаційно-комунікаційних технологій. Київ: Видавнича група ВНУ, 2008. 352 с.

5. Триус Ю. В. Інноваційні технології навчання у вищій школі [Електронний ресурс]. *Сучасні педагогічні технології в освіті: X Міжвузівська школа-семінар*. Харків, 2012. 52 с. Режим доступу: <http://www.slideshare.net/kvntkf/tryus-innovacai-iktvnz> (дата звернення: 19.10.2020).